

Fróðskaparsetrið á einum vegamóti!

VIT eiga at geva Fróðskaparsetrinum meira føroyskt innihald, enn stóðan er í dag. Vit eiga í nógv størri mun at brúka henda stovn til at geva føroyingum frálæru í føroyskum og til gransking av føroyskum viðurskiptum. Hetta eiga vit at leggja størsta dentin á og tískil ikki brúka so nógv orku til útbúgvingar av slíkum slag, sum okkara ungu fólk kunnu nema sær í útlandum, eitt nú innan søgu, lívfrøði og á øðrum økjum eisini.

HETTA er avgjörda og greiða niðurstóðan hjá ráðsformanninum í Meginnfelag Føroyskra Studenta, Boga Kirke. Tað var í setanarroðu síni á 30-ára haldinum hjá MFS í Keypmannahavn seinasta fríggjadag, at útiðsetin segði hesi orðini. Tey endurprenta vit í Sosialinum í dag — á síðu 17.

HETTA má sigast at vera áhuga-verd tala. Í hvussu so er er hetta eitt sjónarmið, sum vit eiga at geva

gætur og taka við í kjakið her heima um framtíðar undirvísing í Føroyum og um leiklutin hjá Fróðskaparsetrinum á hesum økinum. Ja, við hesum sjónarmiði nema vit eisini við framtíðar uppgávuna hjá Setrinum sum bæði mentanar- og útbúgvingarstovni.

RÁÐSFORMADURIN í MFS heldur, at tað er avmarkað, hvussu nógv útbúgvingar ein lítill tjóð sum tann føroyska kann fara undir. Hann sipar her m.a. til tær stóðisútbúgvingar, sum eru í dag og annars aðrar útbúgvingar á Setrinum og heldur, at hesar útbúgvingar áttu at verðið avtíknar ella broyttar soleiðis, at høvudsidenturin varð lagdur á at geva frálæru og gransking í føroyskum viðurskiptum. Hvat viðvikur útbúgvingum innan eitt nú søgu og lívfrøði, so kunnu vit eins væl taka tær í grannalondunum, men frálæru og gransking í føroyskum kunnu vit bert fáa í Føroyum — og her er Fróðskaparsetrið karmurin.

TAÐ kundi verið áhugavert at vitað, hvat setursfólk siga til hesi sjónarmiðini og somuleiðis okkara politikarar — og sjálvandi eisini føroyingar sum heild. Eiga vit at taka hesi orð

ini til eftirtektar og broyta verandi útbúgvingar og heldur leggja alla áherðslu á tað føroyska ella eiga vit at varðveita verandi skipan!

EINGIN ivi skal vera um, at tað bara kann vera rætt her heima at gera meira burtur úr tí føroyska — okkara egna. Aðrastaðni verður tað so ikki gjørt. Spurningurin er hvussu. Her kann m.a. nevast, at tað hevur verið framtíðin av og á at skipa fyri undirvísing av tíðindafólki her í Føroyum. Mett verður av summum, at føroyska málið og føroysk viðurskipti eru so týðningarmikil í útbúgvingini av framtíðar føroyskum journalistum, at tað er burturvið at senda fólkin til Árhús ella fyri tað til aðrar norðurlendskar býir at útbúgva seg. Onnur vísa á, at sjálvt tað journalistiska handverkið eigur at vera grundarlagið undir eini tilfari útbúgving, og til tess at fáa nóg góða útbúgving í hesum er neyðugt at fara av landinum, tí vit hava ikki tey neyðugu fólkin og fyrirteytirnar annars fyri at geva hesa undirvísing í Føroyum.

VIT hava tikið hetta fram sum eitt dømi um, hvat sjónarmiðini kollidera, har tað øðrumegin tykist vera

skilagott at hava eina útbúgving í Føroyum, og har tað hinu megin tykist meira skilagott at útbúgva seg í einum av grannalondunum.

FRÓÐSKAPARSETRIÐ er ein sera týðandi stovnur fyri land og fólk okkara. Hann eigur at verða varðveittur og útbúgður so hvørt vit hava peningin til tað. Eingin ivi eigur at vera um tað. Men tað má eisini vera eitt krav, at hesin stovnur er livandi og mennandi: at hann roynir at liva upp til tey krøv, sum ikki bara vit, men ikki minst komandi ættarlið fara at seta til hansara. At hann ikki gerst fastgrógvur í gamlari vanahugsan. Júst tí eru sjónarmiðini hjá formanninum í MFS áhugaverd og eiga so avgjørt at vera grundarlag undir einum neyðugum kjaki um framtíðina hjá Fróðskaparsetrinum og annars undirvísing á hægri stóði sum heild.

VIT vilja tí fegin gera okkara til at fáa gongd á eitt tilfari orðaskifti og skuldi røðan hjá Boga Kirke í Keypmannahavn verið eitt grundarlag undir einum slíkum orðaskifti.

VIT skulu tí vísa til greinina á síðu 17.

Flutningsvegir

Sum rimiligt er hevur føroyingurin altíð verið áhugaður í flutningsskipanum, og fá ting kunnu øsa so nógv á politiska vígvollinum sum tunnar, vegir og havnir. Hetta hevur eisini merkt figgarlógir gjøgnum árin, og framhaldandi fer stórir partur av okkara figgarorku til at gera vegir, betra vegir, berghol vegir.

Innanoyggja hevur flutningsmynstrið broytt seg soleiðis, at sjóvegis sambandið er stýtt niður í tað minst møgulega fyrri størsta partin av landinum, og í staðin hava vit fingið gott landvegis samband til flestu pláss. Yvirskriftin av útyggingini tykist at hava verið: Sjóvegis samband so stutt sum møgulegt, og landvegis samband so góðar og breiðar farleiðis sum gjørligt.

Hyggja vit aftur í tíðina hevur mangan verið togest aftur og fram, um tað nú var klókt at gera ein tunnil, t.d. til Hvalbiar, til

Hvannasunds. Spátt varð m.a., at tá nú hetta góða sambandið kom, flutti alt fólkíð burtur, og hetta vóru heilt burturspiltir pengar osfr., osfr.

Gongdin hevur vist nakað annað. Vóru hesi samband ikki, vóru tær bygdirnar, sum fingi tey, aldeilis ikki við í tí føroyska samfelagnum og vóru als ikki í somu stóðu, sum tær eru í dag. Tær høvdu ikki havt vinnuvilkor, og livsvilkorini hjá fólkinum høvdu ikki verið til staðar.

Hyggja vit at uttanlandssambandinum hevur ikki verið tann sami útviklingur sum innanoyggja í Føroyum. Ein bundin farleið ella ruta úteftir er ikki annað at rokna enn sum ein góður vegur til útheimin. Henda vegføring hevur verið tann sama nú í 40—50 ár, um ikki longur. Vit hava siglt til Skandinavia, eitt sindur til Onglands, og nakað til Europa. Har afturat hava tey feløg, ið

hava siglt uttanlands, havt eina rættliga stóra innanoyggja ferðslu, hóast vit fyri langt síðani hava eitt vegnet og eina Strandferðslu, sum saktans kundi nøktat tøvni á innanoyggja flutningi.

Sum vit høvudsvegum innanoyggja, tá hesir skuldu gerast, hava eisini verið brotingar um flutningsvegir úteftir. Vit minnst sjeitiárin, tá vit fingi eitt nýval uppá okkara farleiðir úteftir. So hart gekk tað fyri seg tá. Eingin tosaði um málið við flutninginum, eingin tosaði um at fáa góðar farleiðir. Nei, alt druknaði í bardaganum um, um tað skuldi vera alment ella privat, sum skuldi reka rutuna.

Tann privati parturin vann, og upp gjøgnum 80-ini hevur hann so fingið loyvi til at menna seg. Ein pinkultil avleggari av tí alment byrjaðu samferðslu varð eftir, og hesin avleggari vaks seg so til at bliva Smyril Line og tað

Thomas Arabo
landsstýrismaður,
skrivari

virki, sum har rúndan um er. So hetta var ein góður avleggari.

Hin feløgini, sum fingi frið at virka eftir teirra egna hævdi og vóru so sera privatir, hava brúkt 80-ini til at siglt við somu amboðum, somu farleiðir, meðan aðrir hava útygt sitt flutningsnet rúndan um okkum við nútímans amboðum. Vit kunnu sammeta tað við, at aðrir í dag koyra eftir góðum, breiðum, asfaltraðum vegum til útlandið, meðan vit enn tessar runt í okkara hestavognum á moldvegum.

Nú herfyri fór Star Shipping á húsagang, og visir tað seg, at landskassin í hesum superpri-

vata felagi misti 40 mió. kr., sum eru farnar í stuðli til at halda hetta ótíðarhóskandi samband við líka.

Farið er farið, og veruleikin er ikki at sleppa undan. Livast skal fram eftir, og vit hava tørv í dag fyri einum góðum flutningsneti. Veruleikin er, at um tey føroysku flutningsfeløgini ikki nú taka sær um reiggj alt tað tey orka at fáa tað rationalisering og nútímansgerð av flutningsvinnuni, sum lagt varð upp til fyrri góðum 10 árum síðani, so fara teir á heysin og detta burtur ímillum, og orka ikki at menna seg aftur soleiðis, at tann vinnuvegur, sum eitur farmaflutningsvinnu í Føroyum, fellur púrasta burtur.

Framtíðin má so verða, at tað verða aðrir, sum fáa hesar góðu, breiðu vegirnar til meginlandið, og vit koma at gjalda toll til aðrar fyrri at fáa okkara vøru fram. Hetta er óheppið — ja, skomm, og hetta eigur ikki at henda. Tí mugu ilogur gerast í nýggj amboð, og nýggjar farleiðir mugu leggjast. Hetta megna privata skipafeløgini ikki einsamall.

Vit skulu læra av for-

tíðini, og tá nú ein av stjórnunum í flutningsfeløgnum hjá okkum byrjar at ilskast inn á tað samband, sum tað almenna nú letur upp við Smyrli upp á Skotland, skal hann minnst til, at hann hevur ivaleyst at taka sær av í sínum egna felagi og syrgja fyri, at tað kemur upp at koyra.

Hinvegin haldi eg ikki, at teir privatu megna einsamallir at fáa nýggj tól og nýggj amboð annars til farvegin inn á meginlandið, og tí rokni eg við, at landskassin verður noyddur til at fara upp í og stuðla við eini ilogu, tó treytað av, at henda iloga hevur nakað nýskapandi við sær. Nakað nýskapandi, sum kann vera til gagns fyri tann vinnustruktur, sum er við at taka seg upp í landinum.

Onkur kann kanska siga: Lat teir nú klára seg, teir hava »dølla« tingini burtur í øllum 80-unum, men eg haldi ikki, at tað er rætt at hugsa á handa hátt. Eg haldi tað er rætt, at vit geva eina hond har, og síðan kunnu teir vísa, um teir megna at útvikla sína flutningsskipan á sama hátt sum »avleggari-